

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

ב א מיי פייב מהלכות
גזילה הלכה י סמנ
עשין עג טו"ע ח"מ קי'
ש"ס סעיף ה:

רבינו הגאון

וקרקע אינה נגזלת.
ואוקימנא בהושענא
דאונכרי גופייהו, אבל
בהושענא דבעלי בתים,
אפי' היא גזולה אפי'
(גזולה) [גזולה] אונכרי
גופייהו כשירה כו.
ואסיקנא לולב אין צריך
אגד. ואפי' מאן דסבר
דצריך אגד, [כיוון] דאי
שרי ליה חזרו לכמות
שהיה, אינו שינוי, דקיימא
לן שינוי החזרו לברייתו
אינו שינוי. ושינוי השם
אינו שינוי

וקרקע אינה נגזלת. כלומר אינה קנויה לגזול בשום יאוש דלעולם היא בחזקת בעלים דמקראי נפקא לן בהגזול בתרא דקרקע מאי נפקא ליה מינה במאי דלינה נגזלת אי קודם יאוש אפילו היתה נגזלת לא קני ואי לאחר יאוש הרי קונה ביאוש וכן מוכיח בשמעתין^(א) גבי פלוגתא דר' אליעזר ורבנן דפליגי בסוכה גזולה דמכשרי רבנן משום דקרקע אינה נגזלת והוא ליה סוכה שאולה ואדם יואל ידי חובתו בסוכתו של חבירו והשתא אי לפני יאוש הא אפילו מטלטלין אין נגזלין אלא ודאי לאחר יאוש ומיהו אין משס ראייה דאם היתה סוכה מטלטלין כגון שהוליאו מסוכתו שצראש העגלה וצראש הספינה לא היה יואל זה צין קודם יאוש צין לאחר יאוש משום דממעטי^(ב) צפרק^(א) (קמח) (דף ע. ט.)

וקרקע אינה נגזלת. כלומר אינה קנויה לגזול בשום יאוש דלעולם היא בחזקת בעלים דמקראי נפקא לן בהגזול בתרא דקרקע מאי נפקא ליה מינה במאי דלינה נגזלת אי קודם יאוש אפילו היתה נגזלת לא קני ואי לאחר יאוש הרי קונה ביאוש וכן מוכיח בשמעתין^(א) גבי פלוגתא דר' אליעזר ורבנן דפליגי בסוכה גזולה דמכשרי רבנן משום דקרקע אינה נגזלת והוא ליה סוכה שאולה ואדם יואל ידי חובתו בסוכתו של חבירו והשתא אי לפני יאוש הא אפילו מטלטלין אין נגזלין אלא ודאי לאחר יאוש ומיהו אין משס ראייה דאם היתה סוכה מטלטלין כגון שהוליאו מסוכתו שצראש העגלה וצראש הספינה לא היה יואל זה צין קודם יאוש צין לאחר יאוש משום דממעטי^(ב) צפרק^(א) (קמח) (דף ע. ט.)

וקרקע אינה נגזלת. כלומר אינה קנויה לגזול בשום יאוש דלעולם היא בחזקת בעלים דמקראי נפקא לן בהגזול בתרא דקרקע מאי נפקא ליה מינה במאי דלינה נגזלת אי קודם יאוש אפילו היתה נגזלת לא קני ואי לאחר יאוש הרי קונה ביאוש וכן מוכיח בשמעתין^(א) גבי פלוגתא דר' אליעזר ורבנן דפליגי בסוכה גזולה דמכשרי רבנן משום דקרקע אינה נגזלת והוא ליה סוכה שאולה ואדם יואל ידי חובתו בסוכתו של חבירו והשתא אי לפני יאוש הא אפילו מטלטלין אין נגזלין אלא ודאי לאחר יאוש ומיהו אין משס ראייה דאם היתה סוכה מטלטלין כגון שהוליאו מסוכתו שצראש העגלה וצראש הספינה לא היה יואל זה צין קודם יאוש צין לאחר יאוש משום דממעטי^(ב) צפרק^(א) (קמח) (דף ע. ט.)

וקרקע אינה נגזלת. כלומר אינה קנויה לגזול בשום יאוש דלעולם היא בחזקת בעלים דמקראי נפקא לן בהגזול בתרא דקרקע מאי נפקא ליה מינה במאי דלינה נגזלת אי קודם יאוש אפילו היתה נגזלת לא קני ואי לאחר יאוש הרי קונה ביאוש וכן מוכיח בשמעתין^(א) גבי פלוגתא דר' אליעזר ורבנן דפליגי בסוכה גזולה דמכשרי רבנן משום דקרקע אינה נגזלת והוא ליה סוכה שאולה ואדם יואל ידי חובתו בסוכתו של חבירו והשתא אי לפני יאוש הא אפילו מטלטלין אין נגזלין אלא ודאי לאחר יאוש ומיהו אין משס ראייה דאם היתה סוכה מטלטלין כגון שהוליאו מסוכתו שצראש העגלה וצראש הספינה לא היה יואל זה צין קודם יאוש צין לאחר יאוש משום דממעטי^(ב) צפרק^(א) (קמח) (דף ע. ט.)

- (א) [לקמן לה. ב"ק לה.],
- (ב) [לעיל יא. לקמן לה. סנה' פת.],
- (ג) [סנהדרין עט.],
- (ד) [ע"י תוס' ב"מ סא. ד"ה אלא לאו דגזול וכו'],
- (ה) [לקמן לה. ו. ו'י"ל הישן דף סו. א.],

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה וקרקע אינה נגזלת וקולג כדרכו ולא יסבור אפילו לאחר המועד. ג"כ פירוש קולג כדרכו לאט לאט ולא יסבור פועלים אפילו נמשך הקליטה עד לאחר המועד וגם לאחר המועד לא יסבור אלא אם כן צוקט ומלא פועלים בשכר הידוע שיקצרו בכרסם אלו ודאי אם לא יסבור פועלים חיישינן משום משהיה כלאים בכרס הא לאו הכי לא חיישינן משום משהיה כלאים וק"ל: (ב) בא"ד צה"ר פטור בגזול קרקע וכו' מכה זה יש לי לחייב כגונעם לתוך:

מוסף רש"י

לולב צריך אגד. לאגוד שלשה המינין כחמד (ע"ד ע"א)

מדמכתיב לך גבי סוכה לך להוליא את הגזולה ולפני יאוש נמי לא חשיבא כשאלה דמטלטלין הנגזלין לאו ברשות בעלים קיימי אבל קרקע בחזקת בעליה עומדת ויש לדקדק מהא דתניא בחזקת הבתים (ב"ב דף ע"ג מ"ג.) מכר לו את הבית מכר לו עדה אין מעיד לו עליה מכר לו פרה מכר לו טלית מעיד לו עליה ומוקי לה בראובן שגזל שדה משמעון ומכרה ללוי ואתא יהודה וקמענערב דלא לזייל שמעון לאסרוהי ללוי דניחא ליה דהדרא אבל פרה וטלית לא הדרי דהוי יאוש ושינוי רשות משמע בהדיא דבזקקת לא מהני יאוש וכי תימא משום דקא סבר יאוש כדי לא קני ושינוי רשות לא שייך בקרקע הא טעמא דיאוש לא קני משום דבאסורא אתא לידיה כדמפרש במרובה (ב"ב דף ע"א.) והכא גבי קרקע נמי כבר נתיאש קודם שהחזיק בה הלוקח כמו גבי פרה וטלית ובירושלמי דכלאים סוף פרק שביעי משמע דיש יאוש לקרקע דפריך ויש קרקע נגזלת א"ר לוי אעפ"כ יש יאוש לקרקע ומיהו יש ליישב דלעולם אין יאוש ולאסור דרבנן משום כלאים איירי דתנן התם (פ"ו מ"ו.) האנס שזרע את הכרם ויאסר מלפניו קוצרו ואפילו במועד עד כמה יהא נותן לפועלים עד שליש יתר מכאן קוצרו כדרכו והולך אפילו במועד עד כמה יהא נותן לפועלים עד שליש רב הוגא ורב ששת חד אמר עד שליש לשכר וחד אמר עד שליש לדמים מאימתי נקרא אנס משישקע א"ר אחא נשתקעו הבעלים ולא נתיאשו אסורין דבר מורה נתיאשו הבעלים ולא נשתקעו אסורין מדברי סופרים ויש קרקע נגזלת א"ר לוי אעפ"כ יש יאוש לקרקע עד כאן ירושלמי והכי פירשו מותר לקוצרו אפילו במועד דמלאכה אסורה חוץ מדבר האבד שובר פועלים אפילו דרך פרסום וקוצר וזויעת האנס לא נאסר הכרם דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ונותן לפועלים עד שליש לשכר היינו שמרבה להם בשכירות שליש יותר ממנה שהיה ראוי ליתן להם כדאמר רב הונא ב"ב ד"צ"ק (דף ע"ט.) וסא במורה עד שליש ומאן דאמר לדמים היינו שנותן להם שליש שוים של כל הפירות אבל יתר מכאן לא יוסף וקוצר כדרכו ולא יסבור אפילו לאחר המועד (ה) מאימתי נקרא אנס על הכרם ליחשב כשלו שיאסר זויעתו משישקע שם בעלים ממנו ונקרא על שם האנס ואע"פ שלא נתיאשו הבעלים דלא אמרו ווי ליה לחסרון כיס דאנן סברי דמתיאשי ואפילו אמרי דלא מתיאשי נעשה כחוח על ספינתו שטבעה בים ומיתסרא דאורייתא זויעת האנס אבל נתיאשו ולא נשתקעו לא מיתסר מדאורייתא דקרקע אינה נגזלת אבל מדרבנן אסור ופריך ויש קרקע נגזלת כלומר לאסור אפילו מדרבנן ומשני דיש יאוש לאסור מדרבנן משום כלאים אבל מדאורייתא אין יאוש מלדא אסור מדאורייתא ומיהו היכא דנשתקע שם בעלים אפילו מדאורייתא יש יאוש מדהוי אסורו דבר מורה ועוד יש לפרש בענין אחר נשתקעו הבעלים ולא נתיאשו אסורו דבר מורה לא מחמת זריעת האנס קאמר אלא שהלך לו האנס ונשאר הכרם לפני הבעלים ולא עקרו ממנו הכלאים והוסף מאתים אסורו דבר מורה מחמת הבעלים שמקיימים כלאים דדידהו הוי כיון דלא נתיאשו אבל נתיאשו ולא נשתקעו מדרבנן ואיכא פירי טובא לנשון זה וראשון עיקר ובמסכת ערלה פ"ק תיבא בירושלמי בשם ר' שמעון בן אלעזר נוטע לרבים חייב צנוטע בתוך שלו ברשות הרבים פטור (ו) בגזול קרקע ויש קרקע נגזלת א"ר אליעזר אע"פ שאין קרקע נגזלת יש יאוש לקרקע וכולה מלתא תמוה דהא מתניתין דהתם קמני הגזול שנטע חייב ותו מאי קא פריך אברייתא ויש קרקע נגזלת דמשמע משום דנגזלת ויש יאוש פטור מן הערלה אדרבה מכה זה יש לי לחייב צנוטע לתוך שלו ועוד מדמי נוטע ברשות הרבים לגזול קרקע ונטע והיינו בלא יאוש דומיא דרשות הרבים דאין שייך בו יאוש ואם (ז) [מתקנה] היא דיש יאוש כריך לאוקמה כשנשתקעו שם הבעלים: (ח) גזול אונכרי נמי ניהוי יאוש בעליה בירייהו דידהו. וא"ת הווא יאוש שלא מדעת הוא דלא ידע ביה גזול בלוקח וקיימא לן ברבי אלו מליאות (ב"ב דף ע"ג מ"ג.) דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש וי"ל דלא מיקרי יאוש שלא מדעת אלא היכא דבא לידו קודם שידעו הבעלים שנאבד מהם אבל הכא ידעי בה ונתיאשו מקודם אלא דאין יאוש לקרקע:

ממכתיב לך גבי סוכה לך להוליא את הגזולה ולפני יאוש נמי לא חשיבא כשאלה דמטלטלין הנגזלין לאו ברשות בעלים קיימי אבל קרקע בחזקת בעליה עומדת ויש לדקדק מהא דתניא בחזקת הבתים (ב"ב דף ע"ג מ"ג.) מכר לו את הבית מכר לו עדה אין מעיד לו עליה מכר לו פרה מכר לו טלית מעיד לו עליה ומוקי לה בראובן שגזל שדה משמעון ומכרה ללוי ואתא יהודה וקמענערב דלא לזייל שמעון לאסרוהי ללוי דניחא ליה דהדרא אבל פרה וטלית לא הדרי דהוי יאוש ושינוי רשות משמע בהדיא דבזקקת לא מהני יאוש וכי תימא משום דקא סבר יאוש כדי לא קני ושינוי רשות לא שייך בקרקע הא טעמא דיאוש לא קני משום דבאסורא אתא לידיה כדמפרש במרובה (ב"ב דף ע"א.) והכא גבי קרקע נמי כבר נתיאש קודם שהחזיק בה הלוקח כמו גבי פרה וטלית ובירושלמי דכלאים סוף פרק שביעי משמע דיש יאוש לקרקע דפריך ויש קרקע נגזלת א"ר לוי אעפ"כ יש יאוש לקרקע ומיהו יש ליישב דלעולם אין יאוש ולאסור דרבנן משום כלאים איירי דתנן התם (פ"ו מ"ו.) האנס שזרע את הכרם ויאסר מלפניו קוצרו ואפילו במועד עד כמה יהא נותן לפועלים עד שליש יתר מכאן קוצרו כדרכו והולך אפילו במועד עד כמה יהא נותן לפועלים עד שליש רב הוגא ורב ששת חד אמר עד שליש לשכר וחד אמר עד שליש לדמים מאימתי נקרא אנס משישקע א"ר אחא נשתקעו הבעלים ולא נתיאשו אסורין דבר מורה נתיאשו הבעלים ולא נשתקעו אסורין מדברי סופרים ויש קרקע נגזלת א"ר לוי אעפ"כ יש יאוש לקרקע עד כאן ירושלמי והכי פירשו מותר לקוצרו אפילו במועד דמלאכה אסורה חוץ מדבר האבד שובר פועלים אפילו דרך פרסום וקוצר וזויעת האנס לא נאסר הכרם דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ונותן לפועלים עד שליש לשכר היינו שמרבה להם בשכירות שליש יותר ממנה שהיה ראוי ליתן להם כדאמר רב הונא ב"ב ד"צ"ק (דף ע"ט.) וסא במורה עד שליש ומאן דאמר לדמים היינו שנותן להם שליש שוים של כל הפירות אבל יתר מכאן לא יוסף וקוצר כדרכו ולא יסבור אפילו לאחר המועד (ה) מאימתי נקרא אנס על הכרם ליחשב כשלו שיאסר זויעתו משישקע שם בעלים ממנו ונקרא על שם האנס ואע"פ שלא נתיאשו הבעלים דלא אמרו ווי ליה לחסרון כיס דאנן סברי דמתיאשי ואפילו אמרי דלא מתיאשי נעשה כחוח על ספינתו שטבעה בים ומיתסרא דאורייתא זויעת האנס אבל נתיאשו ולא נשתקעו לא מיתסר מדאורייתא דקרקע אינה נגזלת אבל מדרבנן אסור ופריך ויש קרקע נגזלת כלומר לאסור אפילו מדרבנן ומשני דיש יאוש לאסור מדרבנן משום כלאים אבל מדאורייתא אין יאוש מלדא אסור מדאורייתא ומיהו היכא דנשתקע שם בעלים אפילו מדאורייתא יש יאוש מדהוי אסורו דבר מורה ועוד יש לפרש בענין אחר נשתקעו הבעלים ולא נתיאשו אסורו דבר מורה לא מחמת זריעת האנס קאמר אלא שהלך לו האנס ונשאר הכרם לפני הבעלים ולא עקרו ממנו הכלאים והוסף מאתים אסורו דבר מורה מחמת הבעלים שמקיימים כלאים דדידהו הוי כיון דלא נתיאשו אבל נתיאשו ולא נשתקעו מדרבנן ואיכא פירי טובא לנשון זה וראשון עיקר ובמסכת ערלה פ"ק תיבא בירושלמי בשם ר' שמעון בן אלעזר נוטע לרבים חייב צנוטע בתוך שלו ברשות הרבים פטור (ו) בגזול קרקע ויש קרקע נגזלת א"ר אליעזר אע"פ שאין קרקע נגזלת יש יאוש לקרקע וכולה מלתא תמוה דהא מתניתין דהתם קמני הגזול שנטע חייב ותו מאי קא פריך אברייתא ויש קרקע נגזלת דמשמע משום דנגזלת ויש יאוש פטור מן הערלה אדרבה מכה זה יש לי לחייב צנוטע לתוך שלו ועוד מדמי נוטע ברשות הרבים לגזול קרקע ונטע והיינו בלא יאוש דומיא דרשות הרבים דאין שייך בו יאוש ואם (ז) [מתקנה] היא דיש יאוש כריך לאוקמה כשנשתקעו שם הבעלים: (ח) גזול אונכרי נמי ניהוי יאוש בעליה בירייהו דידהו. וא"ת הווא יאוש שלא מדעת הוא דלא ידע ביה גזול בלוקח וקיימא לן ברבי אלו מליאות (ב"ב דף ע"ג מ"ג.) דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש וי"ל דלא מיקרי יאוש שלא מדעת אלא היכא דבא לידו קודם שידעו הבעלים שנאבד מהם אבל הכא ידעי בה ונתיאשו מקודם אלא דאין יאוש לקרקע:

וריקנויה בשניו השם.

תימא הא אמרינן דשינוי מעשה החזר לברייתו לא שמייה שינוי והוא הדין בשינוי השם כדאמרינן במרובה (ב"ב דף ע"א.) גבי מריש דשינוי החזר לברייתו בשינוי השם לא שמייה שינוי וי"ל דפריך הכא אליבא דרב יוסף דמסיק התם שינויא אחרניה ועוד וי"ל בשינוי השם דליכא שינוי מעשה בהדיה לא קני בחזרו לברייתו כמו מריש דכמו שהוא בנאו בצירה לא חשיב שינוי מעשה אבל הכא דאגדו הרי חשיב שינוי מעשה בהדי שינוי השם וקני אע"ג דהדר למלתיה וא"ת ועוצבא דהתם (דף ע"א.) כיון דלית בה קיצוע ואין בה אלא מחשבה א"כ שינוי השם דידיה חזרו לברייתו הוא ואמאי קני וי"ל דהתם איכא יאוש בהדי שינוי השם דהיכא דליכא יאוש אין מחשבה מומתאה כדקמתי לפי שלא נתיאשו הבעלים ועדיף שינוי השם החזר דקני עס יאוש כדאשכחן גבי עוצבא משינוי מעשה החזר לברייתו דלפילו עס יאוש לא קני כדמסיקנא הכא והשתא ניחא הא דקאמרינן התם שינוי השם כשינוי מעשה דמי דהיינו דמי להדדי והלא שינוי מעשה לחודיה בלא יאוש קני כדמוכח בכמה דוכתי במרובה (שם דף ע"א.) ובהגזול קמא (שם דף ע"א.) ואילו שינוי השם לא קני אלא בהדי יאוש כדמוכח היכא דעוצבא אלא היינו טעמא משום דעוצבא חזרו לברייתו אבל היכא דלא הדר קני לחודיה דלההיא דגנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה דור פריך התם לעיל (דף ע"א.) וליקניניהו בשינוי השם ולא יחייב ארבעה ותמשה ומשני שור בן יומו קרוי שור איל בן יומו קרוי איל משמע שור אלא קני בשינוי השם לחודיה והשתא יש כמה דייגים בדבר דשינוי מעשה שאינו חזרו וכן שינוי השם שאינו חזרו קני מדאורייתא אע"ג דלא נתיאש ושינוי מעשה החזר קונה בלא יאוש מדרבנן כדמשמע בריש הגזול קמא (שם דף ע"א.) וטעמא משום תקנת השבים ושינוי השם דהדר למלתיה בלא יאוש לא קני כלל חוץ מלענין מריש משום תקנת השבים וכל צנין קרקע וכיוצא בו כדמוכח שמעתא דההיא סבתא (דף ע"א.) דלוחא אלמא לא נתיאשה ואמר רב נחמן אין לה אלא דמי עניים וא"ת הא דפריך הכא לקניניהו בשינוי השם תקשי ליה אמתינו דלולב הגזול (לעיל דף ע"א.) וי"ל דמתני' איכא לאוקמא בשגזלו אגודה דלית ביה לא שינוי השם ולא שינוי מעשה: